
Filmový Rudolf II. není jen Císařův pekař a Pekařův císař

Filmový Rudolf II. není jen Císařův pekař a Pekařův císař

Trochu potrhlý, trochu tajemný a trochu vizionář. Tak byl nejčastěji císař Rudolf II. ztvárňován v českých filmech. Hereckého parťáka mu dělal golem, kulisou příběhu pak byla zidealizovaná doba renesance. i-Forum přináší další tematicky zaměřený článek k 460. výročí narození a 400. výročí úmrtí císaře Rudolfa II.

Filmový historik doc. PhDr. Ivan Klimeš z katedry filmových studií FF UK

Postava Rudolfa II. filmaře, a nejen ty české, velmi lákala, neboť svou bohatostí inspirovala tvůrce stále k novým a novým námětům. Rudolf jako nositel kulturního rozkvetu, jako podivín či jako mecenáš. Stačilo si jen vybrat, na kterou z jeho charakteristik scénář zaměřit.

Ne vždy ovšem býval Rudolf II. ve filmu hlavní postavou, tou se zprvu stal golem. Rozšíření golemovské tematiky v českém kulturním prostředí napomohlo zejména Osvobozené divadlo a s ním spojení Voskovec s Werichem, kteří v roce 1930 uvedli scénickou revue Golem. Představení bylo podle dochovaných vzpomínek a fotografií nesmírně působivé, Golema si v něm zahrál Václav Trégl. „Voskovec vzpomínal, že Trégl stál nejprve nehnutě s vytřeštěnými očima, a když se poprvé pohnul a promluvil, publikum zděšením vyjeklo,“ říká filmový historik doc. PhDr. Ivan Klimeš z katedry filmových studií FF UK.

Na základě tohoto představení napadlo Miloše Havla, šéfa společnosti A-B, že by z toho mohl být hezký film, a vyzval Voskovce a Wericha, aby napsali scénář, což se také stalo. Miloš Havel přizval ke spolupráci na filmu francouzského režiséra Julienu Duviviera, jenž snímek sice natočil, od scénáře V + W se však značně odchýlil a svůj film spíše postavil na romantické legendě než na původní parodické struně. Duvivierův Golem byl dokončen v roce 1936, Golema ztvárnil Ferdinand Hart a Rudolfa II. si výborně zahrál Harry Baur.

Když se řekne golem, představí si veřejnost asi nejvíce hliněnou postavu z Císařova pekaře a Pekařova císaře. „V tomto dvojfilmu je golem ztvárněn jako monstrum s gigantickými rameny, které nemá tvář. Rudolf II. je pak konfrontován s touto mocenskou modlou, skrze níž může překročit hranice normální světa, po čemž celý život toužil a kvůli čemuž si vydržoval alchymistické laboratoře,“ popisuje docent Klimeš. „Předpokládáme, že základem pro tento film byl právě scénář z pera Voskovce a Wericha, který ovšem my historici neznáme, možná leží v některém z rodinných archivů.“ Film vznikl v roce 1951 jako velmi exkluzivní projekt střížený na tělo Janu Werichovi.

Rudolf II. se objevuje také ve filmu Pražské noci z roku 1968, kde jednu z povídek natočil Jiří Brdečka, spoluautor scénáře výše zmiňovaného filmu o císaři a jeho pekaři. V hororové povídce Poslední Golem Brdečka zkombinoval jak tradici hrdinného golema, tak golema lidského ztvárněného člověkem, dokonce ženou. Rudolfa II. hraje Martin Růžek, postava císaře je tu však spíše upozaděna.

V našem výčtu bychom neměli opomenout také Vávrovu komedii Cech panen kutnohorských (1938), v níž je Rudolf II. netradičně ukázán jako osvícený člověk, který má pochopení pro dýmku a další neřesti frejře Mikuláše Dačického. Více prostoru dostal Rudolf II. ve filmu Svatby pana Voka (1970), kde jej výrazně ztvárnil Pavel Landovský.

Proč byl vlastně císař Rudolf II. filmaři tak oblíbený? „Českému historickému vědomí v ničem nevadil, neboť nebyl exponován v žádném ideologickém zápase, jako tomu bylo například u doby pobělohorské. Doba renesance byla všeobecně vnímána jako prosluněná a zábavná, nesla se více méně ve stylu ženy, víno, zpěv,“ vysvětluje docent Ivan Klimeš.

V roce 2012 si připomínáme 460 let od narození císaře Rudolfa II. a zároveň 400 let od jeho úmrtí. Této výjimečné osobnosti naší historie se vedle nové tematické rubriky časopisu i-Forum věnuje i dvoudenní konference Věda, technika a umění v rudolfínské době. Spolupřádají ji Univerzita Karlova, Národní technické muzeum a další instituce ve dnech **16. a 17. října 2012**.